

УДК316.344.42(470.55)

Г. В. Самохіна

СУЧАСНА РЕГІОНАЛЬНА ЕЛІТА: ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕЛЯБІНСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У даному дослідженні розкривається специфіка становлення, розвитку та основних напрямків функціонування функціональної бюрократії та місцевого апарату влади у 90-ті рр. XX ст. – початку XXI ст. на прикладі Челябінської області.

Ключові слова: регіональна еліта, політичний портрет, бюрократія, чиновник, демократична держава

В данном исследовании раскрывается специфика становления, развития и основных направлений функционирования региональной бюрократии и местного аппарата власти в 90-е гг. XX в. – начала XXI в. на примере Челябинской области.

Ключевые слова: региональная элита, политический портрет, бюрократия, чиновник, демократическое государство.

In this research specificity of formation, development and main function's directions of the regional bureaucracy and the local apparatus of power in the 90-ies. XX century. - Beg. XXI century are disclosed (as an example the Chelyabinsk region).

Key words: regional elite, political portrait, bureaucracy, official, democracy.

Постановка проблеми. Наукове осмислення історії пострадянської Росії поки перебуває у полі зору суспільних наук на початковому етапі свого становлення. Позначені, але ще недостатньо ґрунтовно вивчені головні наукові проблеми історії Росії 1990-х рр., зокрема специфіка формування правлячого шару, джерела поповнення кадрів нової бюрократії на регіональному рівні. А тим часом актуальність вивчення чиновницького апарату на регіональному рівні у пострадянський період в умовах сучасного розвитку Російської держави все більш зростає, оскільки від ефективності державного управління залежить успіх перетворень, що відбуваються у державі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Особливість даного етапу – порівняно незначна кількість конкретно історичних робіт. Проводяться дослідження вітчизняних і зарубіжних

політологів, соціологів і істориків. Основна маса надрукованих праць вітчизняних учених – це дослідження політологів і соціологів. Представлені вони збірками статей або статтями у ведучих суспільно-політичних журналах – «Поліс», «Новая и новейшая история», «Вопросы истории» та інші. Що стосується історичних робіт, то тут центральне місце займає вивчення історії влади. Це публікації Л.Ф. Шевцової [10], В.В. Согріна [8], Н.Н. Разуваєвої [7], Т.І. Заславської [5], В.П. Данілова [3]. До окремої групи історичних публікацій по новітній російській історії можна віднести відповідні розділи підручників і навчальних посібників, виданих в 1990-і рр. Існують й окремі дослідження зарубіжних учених, присвячені різним сторонам такого феномену, як «бюрократія». Це роботи американських і французьких соціологів – А. Гоулднер [2], Д. Джаффі [4] М. Крозьє [9], а також великобританських учених – А. Бернс [10], С. Сталкер [1] і ін.

У даній роботі досліджуються як загальні положення формування, становлення і розвитку бюрократії у «пострадянський період», так і ще не остаточно досліджені аспекти, пов'язані безпосередньо з Челябінською областю.

Метою роботи є визначення дослідження аспектів становлення, розвитку і основних напрямів функціонування регіональної бюрократії і місцевого апарату влади в 90-і рр. ХХ – початку ХХІ ст. (на прикладі Челябінської області).

У процесі виконання дослідження нами були проаналізовані методологічні підходи до вивчення проблеми формування і функціонування регіональної влади в пострадянський період, виявлені особливості соціально-економічних і професійних характеристик регіональної бюрократії, прослідковані джерела поповнення кадрів нової бюрократії, проаналізована система підготовки професійних кадрів управління. Також розширені і систематизовані уявлення про персональний склад регіональної бюрократії. Це дозволяє нам зробити деякі висновки:

Більшість керівників вийшли з простих робітничих сімей, також є представники із сімей службовців і селянського середовища.

Практично всі народилися у Челябінській області, до того ж, більшість в містах, але є представники і сільської місцевості.

Середній вік на момент призначення або обрання на посаду становить 44 роки. Майже всі дані представники влади до призначення на свою посаду отримали досвід керівної державної або партійної роботи.

Деякі більшою мірою проявили себе як керівники торговельно-промислових підприємств, обіймаючи значні адміністративно-господарські посади.

Низка представників, що особливо проявили себе (О.П. Починок, П.В. Крашенінников) обіймає посади на федеральному рівні. Багато хто має вищі державні нагороди і звання. Разом з тим мають місце факти корупції (справи Грігоріаді, Головлєва та інші).

Основним джерелом поповнення кадрів нової бюрократії виявилася партійна номенклатура, що існувала за радянських часів. Вона зайняла керівні посади на сучасному етапі. Утім до неї поступово приєднується підприємницький шар, тобто бізнес-еліта.

Усі представники обласного апарату управління мають вищу освіту. Промисловий профіль області зумовив специфіку професійної підготовки (затребуваності) управлінців. Більшість сучасних керівників Челябінської області закінчили Південно-Уральський державний університет. Також є випускники Челябінського

державного педагогічного університету та інших вузів. Низка керівників області має другу вищу освіту і вчену ступінь. Найпоширенішою спеціальністю, отриманою у вузі, є інженер-механік, на другому місці – будівельник, на третьому – металург, на четвертому – педагог. Якщо говорити про більш ранній період (1930-і рр.), то перше місце ділили між собою дві спеціальності: металург і фахівець в області сільського господарства [6, с. 19].

У справі функціонування апарату управління на обласному і міському рівні велике значення має особистий чинник. Можна визначити низку лідерів – П.І. Сумін, В.В. Мякуш, М.В. Юревіч, В. Давидов та інші.

Висновок і перспективи подальшого розвитку. Дане дослідження поповнило фактичну основу даної проблеми і може бути використане для наступних узагальнюючих робіт, для написання робіт по новітній історії Уралу і Росії. У подальшому планується продовжити вивчення даної теми у рамках аналізу періодичних видань, присвячених даній проблематиці. Для вивчення особистих характеристик сучасної управлінської еліти Челябінської області, а також практичній діяльності регіональної бюрократії планується досліджувати, використовуючи опубліковані матеріали.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернс А. Управление инновациями / А. Бернс, С. Сталкер. – Нью-Йорк, 1961.
2. Гоулднер А.У. Наступающий кризис западной социологии / А.У. Гоулднер. – СПб., 2003.
3. Данилов В.П. Кризис институциональных систем: век, десятилетие, год \ В.П. Данилов. – М., 1999.
4. Jaffee D. Organization Theory: tension and change. McGraw-Hill International Editions / D. Jaffee. – New York, 2001.
5. Заславская Т.И. Современное российское общество. Социальный механизм трансформации / Т.И. Заславская. – М., 2004.
6. Нечаева С.В. Лидеры политической элиты Челябинской области. 1934-2006 гг. / С.В. Нечаева. – Челябинск, 2007.
7. Разуваева Н.Н. Россия на рубеже ХХІ века: политические потрясения и эволюция власти / Н.Н. Разуваева. – Уфа, 2003.
8. Согрин В.В. Политическая история современной России, 1985-2001: от Горбачева до Путина / В.В. Согрин. – М., 2001.
9. Crozier M. Le Phénomène bureaucratique / M. Crozier. – Paris, 1963; Он же: Современное государство – скромное государство. Париж, 1987.

10. Шевцова Л.Ф. Режим Бориса Ельцина / Л.Ф. Шевцова. – М., 1999.

а
